

כנס חטיבה 600

דברים לציון 36 שנה למלחמת יום הכיפורים

מפי סגן מפקד אוגדה 143 במלחמת יוה"כ

אלוף במיל יעקב (ג'קי) אבן

משפחות שכולות, לוחמי חט' 600 במלחמת יוה"כ, חברות וחברים.

לאחר שיחות שקיימתי עם חברי עמותת חט' 600 הובהר לי כי חברי העמותה בקשו ממפקדנו אריק שרון לשאת דברים בכנס החטיבה שהיה אמור להיערך בזמנו, וכידוע הדברים לצערנו השתבשו.

כיום, במעמד מכובד זה, אני עומד בפניכם כסגן מפקד האוגדה, כסגנו של מפקד האוגדה אריק, בכדי לומר דברים על מלחמת אוגדתנו בכלל ומלחמתכם חט' 600 בפרט.

חלפו 36 שנה מאז המלחמה הגדולה במלחמות ישראל, לאחר מלחמת העצמאות, מלחמה שבה החברה הישראלית הייתה פטריוטית, אמיצה ועשויה ללא חת. מלחמה – שבה היו טובי הלוחמים והמפקדים של מדינת ישראל. מלחמה – שבה צה"ל היה בלתי מנוצח.

מלחמה – שבה נלחמנו על הגנת ביתנו במרחק 300 ק"מ על גדות תעלת סואץ. צלחנו את התעלה, נלחמנו על אדמת מצרים ומימשנו את תורת הביטחון הישראלית הראויה: להעביר את המלחמה לשטח האויב ולנצח!

ואכן נצחנו. כך ראה אותנו העולם כולו ובעיקר אויבינו.

בעקבות זאת מימשנו את הישגנו הגדול בתהליך השלום, שהסתיים בהסכם השלום עם הגדולה והחזקה במדינות ערב – מצרים. ואחריה עם ירדן, ומאז נעצרנו.... עם כל הביקורת שהייתה לנו בזמנו על עצמנו - הינו הטובים ביותר. והיום לאחר 36 שנה אנחנו יודעים זאת טוב יותר מאי – פעם.

אנחנו, אוגדה 143 – ברובה אוגדת מילואים בחזית סיני – מצרים במסגרת כוחות צה"ל של פקוד הדרום – נפל בחלקנו להפוך לכמעט מפלה צבאית שהייתה גורמת לאסון למדינת ישראל – לניצחון היסטורי ברמת תולדות העמים.

יחד עם הספור הצבאי של מבצע היסטורי זה, ברצוני להעביר גם את **המסרים** הקשורים במלחמה זו – מלחמת יוה"כ.

מסרים אלה הם בעיני צווי הנופלים והנפגעים ועם ישראל כולו שהשתתף במלחמה שהיה לה תנאי ברור - התנאי הוא – " ניצחון בכל מחיר" למרות שלא נאמר, אבל הובן ובוצע על – ידי כל משתתפיו מרמת הלוחם, החייל הבודד ועד רמת הרמטכ"ל.

זו הייתה מלחמת קיום של עם ישראל ללא פשרות!

אמירה זו לא הייתה סיסמא, כפי שצינתי, במלחמה זו נלחמנו על בתינו במרחק מאות ק"מ מהם.

עובדה זו לא שנתה את הבנתנו ואת מחויבותנו לנצח במלחמה. למושג " ניצחון בכל מחיר" אין פרשנות. הוא כורח המציאות של מצב מלחמה שאין לך ברירה אחרת – אלא לנצח.

מושג זה עומד כמעט בהתנגשות עם עקרון מנהיגותי חשוב ביותר שהוא: השגת מטרה תוך הגנה ושמירה על חיי הלוחמים. הדבר דורש רמת מנהיגות קרבית עליונה שיש בה שני מרכיבים חשובים ביותר:

מפקדים בעלי שעור קומה בכל הרמות מבחינה אישיותית, ערכית, מוסרית ובעלי יכולת מקצועית עליונה בכדי ששיגו את מטרת הלחימה. כאמור – **ניצחון במלחמה!**

היכולות הללו באו לידי ביטוי באוגדה ובחטיבתכם, כמו כן גם פקודות קשות ביותר בוצעו במשמעת בלתי מעוררת. תוך כדי ספיגת אבדות כבדות ביותר.

זכינו שעל אוגדתנו פיקד מצביא בעל שעור קומה היסטורי, שניחן בכושר מנהיגות רב עוצמה, ידע וניסיון צבאי עשיר בעל תכונות של אסטרטג, טקטיקאי ולוחם, לוחם שידע כי רק " בתחבולות תעשה לך מלחמה" ורק פעולות התקפיות הן המפתח לניצחון שהיה חייב להיות מושג בכל מחיר!.

האלוף אריק שרון, המצביא שפיקד עלינו במלחמה קשה זו, ביוזמתו ובכושר מנהיגותו המבצעית הניע את אחרון החיילים במוטיבציה אדירה: טון הפיקוד הבוטח וההחלטות שלו נשמעו בכל רשתות פיקוד האוגדה.

מנהיגותו השפיעה על כל דרג הפיקוד ותרמה רבות לניצחון.

כידוע, המלחמה החלה בשישי באוקטובר 1973. אוגדתנו – אוגדת המילואים התגייסה במהירות ושעטה על שרשרות לעבר החזית בסיני והתייצבה לקרבות החל מהשמיני לאוקטובר. קרבות הבלימה נמשכו עד הארבעה עשר לאוקטובר – קרב השריון הגדול שהשתתפה בו אוגדתנו שאפשר את מהלך מערכת הצליחה שבאה בעקבותיו.

אוגדת הצליחה שלנו נבחרה לביצוע משימת צליחת התעלה ויצירת ראש הגשר למעבר אוגדות פיקוד הדרום מערבה למצרים: אוגדות 162 ו- 252 בנוסף לאוגדתנו.

לא במקרה יועדה אוגדתנו למשימה זו ומוקמה כבר מראשית המערכה בגזרת הצליחה. בקרב אוגדתי זה השתתפו 3 חטיבות שריון: חט' ארבע עשרה, חט' 600, חט' 421 וכן חט' הצנחנים 247, אגד ארטילרי, אגד צליחה, אגד תחזוקה ויחידות לוחמות רבות אחרות שהצטרפו אלינו.

תכנון מערכת הצליחה וקרבות הצליחה היו מהמסובכים והמורכבים ביותר של פעולה התקפית שאי פעם בוצעה ע"י צה"ל.

עקרי תכנון מבצע הצליחה וביצועו היו: חט' 14 מוגברת - הבקיעה, חט' 600 – ביצוע הטעיה קרבית והייתה חלק מההבקעה. חט' 247 של הצנחנים צלחה, וחט' השריון 421 צלחה וקבעה את התוצאה ההכרחית שהיא – המשך ביצוע הצליחה ע"י כוחות האוגדה ואוגדות פיקוד דרום.

על חטיבה 600

ברצוני להדגיש את היחס האישי שיש לי אל חברי הרבים בחט. 600 – פיקודי לשעבר בגדוד 79 – גדוד המג"ח הראשון של צה"ל שממנו צמחו חטיבות המג"ח כשאוגדה 143 היא שיאו של תהליך זה. כמו כן השתתפתי אתכם בקרבות הבלימה של השמיני והתשיעי באוקטובר ובמבצע גישור התעלה עם גשר הגלילים.

לפני שאכנס לפרטי תאור הקרבות של חט' 600 , ברצוני לציין כי אינני בא להביא נתונים שאינם ידועים לכם, אלא לחזור ולהדגיש במעמד זה גם את הידוע. אתייחס עתה לייחודה של חט' 600 בקרבות אוגדה 143.

הייתם חטיבת מילואים עילית, טנקיסטים ומפקדים מהמעלה הראשונה, בעלי ניסיון קרבי של מלחמת ששת הימים וההתשה. הבוגרים מביניכם שרתו בגדוד מג"ח הראשון 79, גדוד המילואים הראשון 46 במלחמת ששת הימים. היותר צעירים הם בוגרי חט' 401 וחט' 14 חטיבות מג"ח באוגדה 252 שנלחמו במלחמת ההתשה בסיני.

הייתם אז בגילאים הצעירים של שנות העשרים לחייכם, מנוסים, מאומנים, מכירים היטב את שדות הקרב בסיני, מצוידים בטנקי הפטון החדשים ביותר של צה"ל עם רוח לחימה וכושר מבצעי כפי שתיארתי בראשית דברי, עם שדרת פיקוד סדירה ומחט שריונר מוסרי וערכי .

הקרבות שבהם השתתפתם הן כחט' 600 והן כגדוד במסגרת חט' 14 היו מול יעדים אסטרטגיים, אופרטיביים וטקטיים שהבטיחו את מבצע הצליחה והניצחון במלחמה.

מכאן – לקרבות עצמם ברמה שאני מכיר אותם .

אתייחס בדברי ל – 3 מערכות הקשורות במלחמה זו:

- קרבות הבלימה מהתשיעי עד הארבעה עשר לאוקטובר .
- קרבות הצליחה מהחמשה עשר ועד התשעה עשר לאוקטובר .
- קרבות הרחבת ראש הגשר המזרחי מהתשעה עשר ועד העשרים ושלושה באוקטובר.

קרבות הבלימה

יום התשיעי באוקטובר היה יום קשה במיוחד לאחר השמיני לאוקטובר – היום השחור של התקפת הנגד של פיקוד דרום וצה"ל ביום זה ניתנו פקודות לא מוגדרות של הדרגים מעלינו שניתן לפרשן כהימנעות מפעילות התקפית, זאת, בניגוד למצב העובדתי בשטח שחייב פעולות התקפיות במסגרת ייצוב קרב ההגנה של אוגדה 143.

מפקד האוגדה, אריק שרון, הבין והורה ליחידות האוגדה לבצע את הפעילויות ההתקפיות הבאות:

חילוץ מעוז פורקן, כבוש יעדים " חמוטל" ו" מכשיר" שאבדו לנו בשמיני לאוקטובר, ובעיקר – ביצוע קרב התקפי כדי לייצב את אחיזתנו בשטח החיוני ביותר למבצע הצליחה. הלא הוא רכס " חמדיה" – " כשוף" השולט על מרחבי הצירים " עכביש" ו" טרטור" עד לתעלה.

ביצוע פקודות אלה הצליח בחלקו:

לא נכבש מתחם " חמוטל", לא נכבש מתחם " מכשיר", בקרב על " מכשיר" נפצעו ופוננו המג"ד אמנון מרתון והסמ"ח יהודה בכר. הסמג"ד חיים אלקן קבל פיקוד. חולצו חיילי מעוז פורקן. כן הצלחנו לייצב את מרחב ההגנה על " חמדיה" ו" כישוף" וחט' 600 הצליחה במיוחד בקרב שריון בשריון כנגד צוות קרב חטיבתי משוריין מצרי שתקף את חמדיה במטרה לכובשה. הצלחת קרב זה נזקפת בעיני לזכותו של המחט טוביה רביב שביצע מארב שריון מזנק במקצועיות. עיקר הכוח בקרב זה היה של גדוד 409 בפיקודו של עוזי בן יצחק המג"ד ועמוס אונגר הסמג"ד .

הקרב הבא היה אמור להיות: ניצול הצלחה על מערך חי"ר ביעד "טלוויזיה", במקביל לקרב זה הייתה צריכה להשתתף גם חט' 14 שנכנסה לגזרה מאוחר יותר והייתה אמורה לתקוף את מתחם "מיסורי" כאשר גדוד הסיור 87 מגיע מערבה לאזור התעלה באגפה של התקפה זו, וזיהה את התפר בין הארמיות.

אני מדגיש במיוחד תאור קרב זה כי בקרב זה ספגה חט' 600 אבדות כבדות כאשר ביצעה את פקודת ההסתערות שנתנה על ידי .
הופתענו שהסתערות זו היא מול מערך נ.ט רווי טילים שלמרות שחט' 600 היגיעה ליעד "טלוויזיה" נאלצנו להפסיק התקפה זאת לאור המציאות החדשה של שדה – הקרב.
עיקר נפגעי החטיבה היו של גדוד 409 שהיה במרכז ההסתערות.

בסיומו של יום קרבות עקוב מדם זה לאוגדה בכלל ולחט' 600 בפרט – אני יכול לציין שני דברים שחשובים בעיני:

האחד: ארמיה 2 המצרית גם היא למדה לקח מר וספגה אבדות וכתוצאה מכך נבלמו התקפותיה בגזרת אוגדה 143 עד לארבעה עשר בחודש – זמן יקר שביסס את הגנתנו במרחב "חמדיה" – "כישוף" ואיפשר את התארגנותו להשלים פערים בנשק ובצוותים לקרבות הבאים .

השני: למדנו לקחים חשובים ביותר שהשפיעו על תפנית בשיטת הלחימה בקרבות הארבעה עשר לחודש ובתכנון מבצע הצליחה ובביצועה.

קרבות הצליחה

חט' 600 במבצע הצליחה עם גדודים 410, 409 בפקוד המח"ט ביצעו הטעיה בפעילות קרבית מול מתחם "טלוויזיה". המטרה הייתה: ריתוק האויב מזרחה כדי לאפשר לחט' ארבע עשרה עם כוחות נוספים תחת פיקודה שכללו את גדודי 407 מחט' 600, גדוד הסיור האוגדתי 87 שהוביל את חט' 14 וגדוד שריון מחט' 421 בתוספת גדודי חי"ר וצנחנים - לפרוץ צפונה על ציר "לקסיקון" ולאפשר את צליחת חט' הצנחנים וחט' 421 כפי שכבר ציינתי .

פעולת חט' 600 בשלב ההטעיה אכן תרמה לפריצתה של חט' 14 ואבטחה את תנועת אוגדות פיקוד דרום מערבה על ציר "עכביש" והחל מהשמונה עשר לחודש גם בציר "טרטור" .

גדודים 410, 409 של החטיבה היו במשך כל קרבות הצליחה גדודים משפיעים על השליטה בצירי "עכביש" ו"טרטור". ובעיקר בהרחבת המרחב המזרחי של ראש הגשר החל מהשמונה עשר ועד לעשרים ושלושה בחודש – זמן הפסקת האש .

מכאן אני רוצה לעבור ולציין במיוחד **3 מבצעים** שהיו נקודות כובד שבלעדיהן פעולת הצליחה לא הייתה מתממשת במלואה:

1. מבצעי גדוד 407

מגד 407 עובד מעוז נאלץ בפקודה למסור את הגדוד בארבעה עשר לחודש לסגנו ישעיהו בייטל, ולעלות חזרה הביתה לאחר נפילת אחיו בקרב "חמוטל" .

ישעיהו בייטל, מג"ד בפועל מהחמשה עשר לחודש עם המפ"ים אהוד גרוס – מ"פ א', גדעון גלעדי ז"ל – מ"פ ב', גבי ורדי מ"פ ג' .

5

גדוד זה פעל במסגרת חט' 14 כפי שציינתי החל מקרבות ליל ה 15 – 16 באחת מנקודות הכובד הקשות ביותר של המלחמה במרחב ציר "טרטור" – "לקסיקון" . כאשר המג"ד והמ"פים נלחמים באחד הקרבות שאפשר להגדירם : "ניצחון בכל מחיר" . בקרבות אלה נשחק גדוד 407, שחיקתו לא הייתה לשווא הוא אבטח את פריצת חט' 14.

עם פציעתו של המג"ד, ישעיהו בייטל, בליל ה 15 – 16 פעלו המפ"ים גדעון גלעדי ז"ל, גבי ורדי ואהוד גרוס עם יחידותיהם בגבורה עילאית, מנעו מהאויב לחסום את כוחותינו באזור זה, אפשרו לחט' הצנחנים 247 ולחטיבת השריון 421 את תנועתם לעבר מתחם הגשרים, ופלוגה א' בפיקודו של אהוד גרוס השתתפה גם בקרב שריון בשריון נגד חט' שריון המצרית 25.

שלשת המפ"ים הללו מגדוד 407 של חט' 600 היו בעין הסערה באחת מנקודות הכובד המכריעות של מערכה זו.

2. המבצע השני שברצוני לציין שמהווה גם הוא נקודת כובד חשובה ביותר בהרחבת ראש הגשר הוא מבצע גישור התעלה ע"י גשר הגלילים בביצוע של גדוד 410 בפיקוד המג"ד יהודה גלר והסמג"ד חיים אלקן ומפקדי יחידות המשנה.

מבצע זה החל ע"י גדוד 410 ביום הששה עשר לחודש ובוצע רק ביום השמונה עשר לחודש לאחר פינוי ציר "טרטור" ע"י גדוד זה בסיוע הנדסי ממוקשים ואויב . גדוד 410, בהמשך לחימתו בימים הקודמים תוך מיצוי כל כוחותיו, גרר את גשר הגלילים דרך שדה קרב מותקף ע"י מטוסים, שורץ חוליות קומנדו, נכנס לביצות הטובעניות של דוור סואר ובמנהיגות ראווה לשבח של המג"ד משיק את גשר הגלילים בק"מ ה 95.5 ומשלים במבצע זה את רוחב מתחם הגשרים שהוא בסיס ראש הגשר ל – 5 ק"מ.

מבצע זה היה בעל חשיבות עליונה ואיפשר לחט' השריון 14 שלנו לחצות מערבה ולנוע לעבר פאתי איסמעליה ולהשלים את מבצעי ראש הגשר לצליחה.

החל משלב זה חט' 600 עם שני גדודיה 409 ו – 410 עם סד"כ מצומצם מבטיחה ומרחיבה את מרחב ראש הגשר המזרחי, שולטת על צירי "טרטור" – "עכביש" עד למיתחם הגשרים, ומאבטחת את עורק החיים החיוני של שלוש אוגדות : 143, 252 ו – 162 במערב התעלה במצרים.

3 המבצע השלישי של לחימת חט' 600 בגדה המזרחית – הרחבת ראש הגשר בקרבות מול "מיסורי" בימים ה 21, 22, 23, לאוקטובר, למרות חלוקי הדעות שהיו במבצע זה במערכת הפיקוד **הייתה** למבצע זה חשיבות והשפעה, על הוכחת כושר הלחימה של אוגדה 143 בכלל וחט' 600 בפרט - דבר שבהחלט תרם להפסקת האש החל מה – 22 לאוקטובר.

בנושא זה של הרחבת ראש הגשר המזרחי והשליטה בו ברצוני להביא את מכתבו של המח"ט טוביה רביב שנשלח אליכם בסוכות תשס"ט ובו הוא מצטט את שר הביטחון דאז משה דיין ז"ל. בפגישה ביניהם בצומת "לקסיקון" – "טרטור", שאותו ודאי קראתם באתר העמותה עיקרו: עמידת חט' 600 בגדה המזרחית .

* **וכך צוטט מפי משה דיין :**

" טוביה, בך ובחטיבתך תלוי כעת קיומה של מדינת ישראל יש לנו 3 אוגדות בצד השני של התעלה, אם לא תחזיקו מעמד וראש הגשר ייסגר – 3 האוגדות תהיינה מנותקות ללא הספקה, ואת המצרים אין מי שיעצור עד תל – אביב (סוף ציטוט).

6

המחט ממשיך במכתבו:

ראש הגשר לא נסגר, במקום זאת הורחב מ – 4 ק"מ ל – 11 ק"מ ע"י החטיבה. 3 האוגדות בצד המערבי של התעלה המשיכו לקבל הספקה גם דרך גשר הגלילים שהוכנס לתעלה ע"י החטיבה. ההספקה לגשר הגלילים הגיעה דרך ציר " עכביש" או ציר " טרטור" ששניהם נפתחו ע"י החטיבה והמצרים לא יכלו להתקרב לעבר תל – אביב

(סוף ציטוט)

לסכום

דברתי בהרחבה ובהערכה רבה על מבצעי הלחימה של חט' 600 **שהזמן** לא יכול לטשטשם **ולהיסטוריה** יש תפקיד לתעדם **ולמורשת** – יש את החובה להנחילם.

לטענה כי חט' 600 נשכחה יש אולי אמת תקשורתית .

האמת ההיסטורית יוצאת לאור בשלבים .

לאורך זמן זו דרכה של ההיסטוריה .

אתם במו ידיכם תורמים **לאמת** זו בספרים ובמאמרים שאתם מפרסמים.

הנצחת גבורתכם – ע"י מט"קים , תותחנים, נהגי טנקים , אנשי צוות , מפ"ים, מג"דים וכל מי שיכול לתעד – היא חובתכם היא מורשתכם.

שמחתי לראות זאת באתר עמותת חט' 600.

קראתי בהתרגשות את יומנו המבצעי המיוחד של של המ"פ שוקה בר – און סא"ל מילואים ז"ל מגדוד 409 שנכתב **תוך כדי הקרבות מראשיתם ועד סופם**.

ראוי יומן זה להיכתב כספר עבור קורסי הפיקוד השונים של צה"ל בדגש למוד נושא המנהיגות הקרבית.

לאחר המלחמה פורסמו הספרים:

- " לגעת בעצב החי " – ספרו של יוני שקד (גדוד 409)

- " פשוט שריונר " – של עופר עידן (גדוד 410)

וכן פרסומים באתר עמותת חט' 600 :

- " קורות גדוד 410 מיומן המבצעים של הגדוד.

- " מכתבים לחבר" של יורם דורי גדוד 407.

- " זיכרונות ספור המלחמה " של הרופא החטיבתי ד"ר חנן טאובר.

כל גדוד מיוצג.

ראוי שמסמכים אנושיים ומרגשים אלה, ואלה שיבואו בעקבותיהם ישמשו חומר קריאה לדורות של מפקדים ולוחמים בעתיד. המשיכו כך.

7

באשר לעיטורים ולצלש"ים

רבים החללים שנפלו במלחמה קשה זו .

לחטיבה 600 ניתנו 31 עטורים וצל"שים בכל הרמות.

עטור גבורה אחד ניתן למ"פ גדעון גלעדי ז"ל שעבר מהצנחנים לשריון לאחר נפילת אחיו אמנון ז"ל במלחמת ששת הימים . בכך הגשים גדעון את שאיפתו למלא את מקומו של אחיו אמנון בחיל השריון.

בתוך סיפורי הגבורה האישיים של כל אחד ואחד מתועד שדה הקרב של 119 חללי החטיבה ו- 164 נפגעים וכן כל צוותי הטנקים ומפקדיהם .

עטורים וצל"שים אלה שייכים גם הם למורשת חט' 600 .

ברצוני לצטט מספר משפטי פרידה של מפקדנו אריק בנושא זה לכל חיילי האוגדה ביום הפרידה שלו מהאוגדה:

מדברי אריק:

" רצוני שתדעו שמעולם לא שירתתי במחיצת לוחמים כמוכם. אתם הייתם הגדולים שבכולם! מעולם לא חשתי באחוות לוחמים ויחסי רעות כפי שהיו באוגדה שלנו. היה זה בית חם שנתן לי תמיד את הביטחון בכוחנו וביכולתנו " (סוף ציטוט).

אסיים ואומר – בזכותם של הנופלים במערכה קשה זו אנחנו ניצבים כאן היום, מצדיעים להם ומעלים את הישגי אוגדה 143 וחט' 600 להם שמורה תהילת נצח!.

יהי זכרם ברוך